

Melina Nikolić

Alfa BK univerzitet

Fakultet za strane jezike

Beograd, Srbija

nikolic.melina@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-9527-4351>

DOI: <https://doi.org/10.18485/slovenika.2025.11.1.3>

UDK: 81'38

81'42

821.09-83

Naučni članak

Promena hronološkog fokusa pitanja kao strategija za izbegavanje odgovora u političkom intervjuu

Apstrakt

Politički intervju, kao direktan oblik komunikacije između političara i javnosti, predstavlja važnu platformu za političare da objasne i opravdaju svoje postupke u kontekstu društvene odgovornosti prema svojim biračima i građanima uopšte. Međutim, pošto se savremeni politički intervju odvija u vidu dinamičnog konfrontirajućeg razgovora gde intervjuer agresivnim pristupom pokušava da dođe do informacija od javnog interesa i/ili značaja, političari neretko pribegavaju strategiji izbegavanja odgovora služeći se raznim jezičkim sredstvima. U ovom radu ćemo iz perspektive kritičke analize diskursa pokušati da prikazemo kako se u govoru slovenačkih, srpskih i britanskih političara promenom hronološkog fokusa može u potpunosti ili delimično izbeći odgovor na delikatno pitanje. Kako je uzeta pretpostavka da se u političkom diskursu uopšte ova strategija koristi na sličan način i sa sličnim rezultatima u različitim jezicima, analizirani su konfrontacioni intervjui na slovenačkom, srpskom i engleskom jeziku da bi se utvrdile sličnosti i razlike. Rezultati ukazuju da se, uprkos nepodudarnim gramatičkim strukturama, političari u različitim društvima koriste sličnim strategijama da bi izbegli odgovor koji bi ih mogao kompromitovati.

Ključne reči: politički intervju, konfrontacioni diskurs, diskurzivne strategije, kritička analiza diskursa

Konfrontacioni diskurs političkog intervjuja

Politički intervju je specifičan podtip političkog diskursa (Lauerbach 2004), koji je u poslednjih nekoliko decenija postao je-

dan od najdirektnijih oblika komunikacije između političara i javnosti. Reč je o medijskom intervjuu u kojem politički diskurs stvaraju prevashodno političke elite, uključujući političare na vlasti, kandidate za funkcije i članove političkih partija – kako vladajućih tako i opozicionih (Van Dijk 1997) – pri čemu se politički diskurs definiše kao „tekst i govor koji u vezi sa konkretnim političkim pitanjima (jezik u politici) ili kroz aktuelnu upotrebu jezika proizvode institucionalni politički akteri, čak i u diskusijama o ne-političkim pitanjima (jezik političara)“ (Kampf 2015, 3). Pošto su političari javne ličnosti sa društvenom odgovornošću, od njih se očekuje da tu odgovornost javno pokažu i dokažu, pa politički intervju, u tom kontekstu, predstavlja važnu platformu gde mogu da objasne i opravdaju svoje postupke pred svojim biračima i građanima uopšte.

Prema Feldmanu (2022), politički intervju predstavlja strukturirani medijski žanr osmišljen za ispitivanje javnih zvaničnika i stručnjaka o temama od javnog interesa, poput razvoja politika, političkih stavova i mogućih alternativa. Ovi intervjui slede određena pravila i podrazumevaju dve uloge: intervjuere (u daljem tekstu IR, prema engl. *interviewer*) i intervjuisane osobe (u daljem tekstu IE, prema engl. *interviewee*). IR može biti novinar, kritičar, naučnik ili stručnjak koji zastupa javnost postavljajući izazovna pitanja, dok su IE političari koji iznose svoja stanovišta i objašnjavaju svoje poteze. Feldman pod političarima podrazumeva i stručnjake za javne politike, zvaničnike iz vlade i vojske, one koji učestvuju u donošenju ili izvršavanju odluka u okviru društvenog, ekonomskog, javnog ili privatnog sektora, kao i stručnjake, uključujući i univerzitetske profesore, ekonomske kritičare i penzionisane političare koji su „kompetentni“ da o nekom pitanju govore ili ga tumače javnosti (Feldman 2022, 6). Politički intervjui služe kao pristupačan način da građani bolje razumeju politička pitanja i procene različite političke aktere. U eri televizije, politički intervjui prikazani na malim ekranima postali su ključno sredstvo kojim politički akteri oblikuju percepciju javnosti i utiču na način na koji građani vrednuju političare, politike i društvena zbivanja (Feldman 2022, 1–2). Danas, uz ekspanziju društvenih mreža i popularnost podkast formata, politički intervjui dobijaju novu dimenziju – postaju viralan sadržaj koji se brzo deli, komentariše i reinterpetira u digitalnom prostoru. Na taj način politički akteri dopiru do šire i raznovrsnije publike, često izvan okvira tradicionalnih medija.

Hačbi (Hutchby 2017) politički intervju svrstava u takozvane neprijateljske intervjuje (engl. *adversarial interviews*), jer IR poku-

šava da agresivnijim pristupom dođe do odgovora koji interesuju javnost. Nikolić (2017) ga svrstava u konfrontacioni (ili konfrontirajući) intervju, jer su pitanja u ovakvom intervjuu koncipirana tako da predstavljaju provokaciju, koja često dovodi do konfrontacije nastale „usled nepodudarnosti ciljeva učesnika u ovom komunikativnom činu, jer novinar ima za cilj da dođe do što potpunijih i tačnijih informacija o određenoj temi, dok je cilj njegovog sagovornika da pruži samo onoliko informacija koliko on smatra za shodno“ (Nikolić 2017, 145).

Treba napomenuti da se politički intervju kakav danas poznajemo razvio iz prvobitnog, takozvanog klasičnog intervjua, u kojem novinari nisu imali posebno važnu ulogu. Pitanja koja su tada postavljali bila su „meka“ (prema engl. *soft*), za razliku od današnjih, koje nazivamo „tvrđim“¹ (prema engl. *hard*). Otuda i naziv prvog konfrontacionog intervjua *Hardtalk*, koji se od 1997. prikazuje na BBC-ju. Dok su „meka“ pitanja bila namenjena za dobijanje informacija, a odgovori se, često očigledno unapred pripremljeni (Day 1961), nikad nisu dovodili u pitanje, „tvrda/provokativna/agresivna“ pitanja iz osnove menjaju dinamiku i sadržinu političkog diskursa, ali svedoče i o promeni odnosa moći u diskursu. Novinari nisu više pasivni i malo bitni učesnici u razgovoru, već postaju nosioci konverzacije, dobro su pripremljeni i informisani, postavljaju direktna pitanja, koja nisu poznata gostima u studiju, a ako ne dobiju odgovor, često vrlo agresivno na njemu insistiraju, što može dovesti do konfrontacije. Uloge su zamenjene i IR je sada u poziciji moći i diktira tok intervjua. To političarima uglavnom ne odgovara, jer na neka pitanja ne žele ili ne smeju da daju iskren odgovor, pa stoga pribegavaju različitim strategijama za izbegavanje odgovora. U ovom radu analiziramo strategije promene hronološkog fokusa pitanja koje podrazumevaju promenu glagolskog vremena ili načina.

Predmet i cilj istraživanja

Politički diskurs je tokom poslednjih nekoliko decenija bio predmet brojnih lingvističkih i interdisciplinarnih istraživanja (Chilton 2004; Wodak 2009; Kampf 2015; Randour i dr. 2020). U okviru lingvistike analizom političkog diskursa prevashodno se bavi kritička analiza diskursa (u daljem tekstu KAD), koja nastoji da „razotkrije prikrivena značenja u diskursu, kako govornom tako i pisanom, pre svega u

¹ Termin koji se zapravo češće koristi je agresivno ili provokativno pitanje (prema engl. *adversarial*).

institucionalnom okruženju koje je danas dizajnirano tako da se kroz njega vrši direktan ali naizgled neprimetan uticaj na društvo putem manipulacije jezikom“ (Nikolić i Babić Antić 2019, 1389). Jedan od začetnika i glavnih predstavnika ove discipline, Norman Ferklaf, smatra da je glavni cilj KAD da se skrivena značenja identifikuju, opišu i protumače, kao i da se na taj način pomogne u razotkrivanju društvenih problema i njihovom rešavanju (Fairclough 1992). Prema Van Dajku, KAD se „prvenstveno bavi načinom na koji se zloupotreba moći, dominacija i nejednakost sprovode, reprodukuju i osporavaju kroz tekst i govor u društvenom i političkom kontekstu“ (Van Dijk 2001, 352). Sve više teoretičara smatra da treba izaći iz okvira čistog naučnog analiziranja i proučavanja tih fenomena i otvoreno i odlučno ih iznositi u javnost i suprotstaviti se sve većim nejednakostima u društvu oličenim prvenstveno u diskursu političara (Van Dijk 2001 i 2008; Rogers 2004).

Vidimo, dakle, da jedan od najznačajnijih vidova manipulacije jezikom nalazimo u javnom diskursu političara, a jedna od najčešćih strategija je izbegavanje odgovora na pitanja intervjua (Clayman i Heritage 2002; Heritage i Clayman 2010). Naime, politički intervju postoji prvenstveno zbog javnosti. Pošto su političari odgovorni svojim biračima za sve aktivnosti koje preduzimaju, javno nastupanje je primarni vid ispoljavanja te društvene odgovornosti. Postoje dve vrste nastupanja: monološko, koje političari mogu spremati unapred i koje predstavlja prezentovanje pripremljenog govora, i medijsko, u vidu pitanja i odgovora u okviru intervjua. Ovo drugo svakako nije moguće pripremiti unapred, pa političari moraju biti spremni da daju odgovore na pitanja novinara bez pripreme. U savremenom konfrontacionom intervjuu, ova pitanja mogu biti delikatna i agresivna, što političare može dovesti u nezgodnu situaciju – moraju da odgovore, jer su odgovorni javnosti za svoje aktivnosti i reči, ali ne mogu ili ne žele pa pribegavaju strategiji izbegavanja odgovora bilo delimično bilo u celosti. Takav diskurs podrazumeva kako prikrivanje informacija, tako i mogućnost manipulisanja u cilju pridobijanja ili zadržavanja biračkog tela. Stoga je kritički pristup analizi takvog diskursa neophodan da bi se realizovali ciljevi koje postavlja KAD.

Heritidž i Klejman prepoznaju dve dimenzije izbegavanja odgovora: pozitivnu i negativnu (Heritage i Clayman 2010, 247). Negativna dimenzija se ogleda u otvorenom odbijanju da se odgovori na postavljeno pitanje, što je retko u medijskom intervjuu, jer ne može proći neopaženo, a u konfrontacionom tipu političkog intervjua IR sigurno ne bi dozvolio da na tome ostane. S druge strane, pozitivna

dimenzija podrazumeva takozvano prikriveno izbegavanje odgovora, jer, iako zapravo ne odgovara na pitanje, političar ipak daje neke informacije vezane za njega. Neke od strategija prikrivenog izbegavanja odgovora su odgovaranje na deo pitanja, promena fokusa pitanja, odgovaranje pitanjem i sl. (Nikolić 2014). U okviru strategije promene fokusa pitanja, prepoznali smo specifičan pokušaj manipulisanja jezikom u vidu promene hronološkog fokusa pitanja, tj. odgovaranje na pitanje koje sadrži jedno glagolsko vreme (npr. buduće) nekim drugim (npr. prošlim). Predmet ovog rada je analiza upotrebe ove strategije u konfrontacionom političkom intervjuu na slovenačkom, srpskom i engleskom jeziku, a cilj je da se utvrde funkcije i implikacije koje ona može imati u govoru političara. Pošli smo od pretpostavki (1) da se u političkom diskursu ova strategija koristi u svim analiziranim jezicima; (2) da se ona u sva tri korpusa koristi prevashodno za prikriveno izbegavanje odgovora u potpunosti ili delimično, i (3) da postoje razlike u upotrebi ove strategije u slovenačkom i srpskom, s jedne, i engleskom jeziku, s druge strane, zbog razlika između njihovih gramatičkih sistema, pre svega, sistema glagolskih vremena.

Ovde treba ukazati na razlike između gramatike analiziranih jezika u datom kontekstu. Naime, iako je koncept vremena jednak u svim trima jezicima (prošlost, sadašnjost, budućnost), sistemi glagolskih vremena se donekle razlikuju u slovenačkom i srpskom, s jedne, i engleskom, s druge strane. Slovenački i srpski poznaju manji broj glagolskih vremena od engleskog, a u upotrebi su samo sledeća: u slovenačkom se koriste sadašnje, buduće, perfekt i pluskvamperfekt (retko), a u srpskom sadašnje, futur I, futur II (retko), perfekt, aorist (retko) i pluskvamperfekt (retko). Kao što vidimo, u ova dva jezika se praktično upotrebljava po jedno glagolsko vreme za prošlost, sadašnjost i budućnost. U engleskom je sistem glagolskih vremena komplikovaniji jer, pored vremena, poznaje i aspekte², pa u okviru svakog vremena nalazimo po četiri glagolska vremena³, tj. kombinuje se vreme (*past*, *present* i *future*) sa aspektima (*simple*,

² U vezi sa pojmom aspekta treba napraviti terminološko razgraničenje kako bi se izbegla zabuna. Srpski jezik poznaje glagolski aspekt ili vid, svršeni i nesvršeni. Međutim, u srpskom se aspekt vezuje za glagol, dok se u engleskom vezuje za glagolsko vreme. U ovom radu su analizirana glagolska vremena, pa stoga srpski termin ovde nije relevantan.

³ Ovaj uprošćeni prikaz engleskog sistema glagolskih vremena zahteva razjašnjenje statusa sadašnjeg svršenog vremena (*Present perfect*). Iako ima karakteristike kako sadašnjeg tako i prošlog vremena, ovo glagolsko vreme smo svrstali u sadašnja vremena jer radnje, stanja i zbivanja iskazana ovim vremenom, bilo da su završeni ili ne, imaju posledice u sadašnjosti.

progressive/continuous, *perfect simple* i *perfect progressive/continuous*), pa tako dobijamo, na primer, za prezent: sadašnje prosto (*present simple*), sadašnje progresivno (*present progressive/continuous*), sadašnje svršeno (*present perfect*) i sadašnje svršeno progresivno (*present perfect progressive/continuous*). Na isti način se ova dva elementa kombinuju i za prošlost i za budućnost. Svako glagolsko vreme ima svoje karakteristike koje zavise od aspekta⁴. Zbog ove razlike smo i pretpostavili da će se promena hronološkog fokusa u engleskom ispoljiti drugačije nego u slovenačkom i srpskom jeziku.

Korpus i metodologija

Korpus obuhvata političke intervjuje na slovenačkom, engleskom i srpskom jeziku. Svaki korpus sadrži po najmanje deset sati razgovora⁵, a sastoji se od intervjua sa političarima iz vlasti i iz opozicije. Intervjui obuhvataju prvi već pomenuti primer konfrontacionog intervjua na engleskom jeziku – *Hardtalk* (BBC), kao i odgovarajuće intervjuje na slovenačkom – *Tarča* (RTV Slovenije) i na srpskom – *Poligraf* (B92) i *Intervju* (Insajder).

Analizom su najpre identifikovane sekvence pitanje–odgovor sa nepodudarnim glagolskim vremenima. Zatim je primenjena metoda kritičke analize diskursa da bi se odredile funkcije promene hronološkog fokusa pitanja u diskursu. Za analizu je korišćen Ferklafov metodološki okvir KAD, koji podrazumeva trodimenzionalni model analize korpusa kao (1) teksta, (2) diskurzivne prakse i (3) društvene prakse. Polazimo od identifikacije upotrebljenih vremena (tekst), čije funkcije utvrđujemo u datom kontekstu konfrontacionog političkog diskursa u vidu političkog intervjua (diskurzivna praksa) i istražujemo kakve društvene funkcije i implikacije mogu imati (društvena praksa). Konačno, primenom kontrastivne analize slovenačkog, engleskog i srpskog jezika utvrđene su sličnosti i razlike između tri korpusa.

Rezultati istraživanja

U analiziranim korpusima nailazimo na značajan broj slučajeva promene hronološkog fokusa pitanja, pa smo stoga izdvojili primere koji ilustruju upotrebu neadekvatnog (1) vremena – npr. prošlost

⁴ Ove razlike će biti objašnjene u primerima u kojima dolazi do promene aspekta.

⁵ Korpusi na engleskom i srpskom jeziku obuhvataju po više od dvadeset sati transkribovanog teksta, jer su prikupljeni od 2010. godine, dok korpus na slovenačkom jeziku sadrži deset sati transkribovanog razgovora.

umesto budućnosti, (2) glagolskog vremena – npr. sadašnje ne-svršeno umesto sadašnjeg svršenog, ili (3) načina – npr. potencijal umesto indikativa.

Strategije koje ovakvi odgovori impliciraju su pre svega A. delimično izbegavanje odgovora, a ima i slučajeva B. potpunog izbegavanja i C. implicitnog odgovora.

A. Delimično izbegavanje odgovora

(1) promena vremena: prošlost → budućnost

Erika Žnidaršič (IR) postavlja pitanje Luki Mesecu (IE), aktuelnom ministru u vladi Slovenije⁶ o razlozima zašto Marjan Papež na poslednjoj sednici vlade nije izabran za generalnog direktora Zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje i da li uopšte ima podršku premijera. Ovo odlaganje izbora može da začudi javnost jer se dešava uoči usvajanja najavljene reforme penzionog sistema Slovenije, čiji je baš Papež jedan od ključnih zagovornika, reforme koja izaziva strah kako kod zaposlenih, tako i kod penzionera, a koju je vlada namerila da sprovede. Ministar, da bi izbegao otkrivanje razloga koji stoje iza ove odluke, odgovara samo na deo pitanja o podršci Papežu.

Primer 1

IR : Zakaj torej **ni bil** gospod Papež **danes potrjen** na vladi? Ali ga premier **ne podpira**, Gibanje Svoboda, zakaj **se je** tukaj **zapletlo**?

IE : Premier **bo zjutraj** z njim **opravił** pogovor in **se odločil**, ali ima podporo stranke Gibanje Svoboda.⁷

(IR: Erika Žnidaršič, IE: Luka Mesec, ministar za rad, porodicu, socijalna pitanja i jednake mogućnosti)

Da bi se udaljio od suštine pitanja koje je postavljeno u prošlom vremenu, on koristi buduće vreme, čime pomera hronološki fokus pitanja. Time na neki način manipuliše slušaocima, kojima poručuje da zasad o tome ne treba razmišljati – sutra će se sve znati. Na pitanje o razlozima ne daje nikakav odgovor, što možemo svrstati u

⁶ Pošto su pojedini primeri starijeg datuma, uz ime govornika navedena je funkcija ili položaj koji je bio aktuelan u trenutku prikazivanja intervjua. Intervju iz kog je preuzet ovaj primer emitovan je 10. 4. 2025.

⁷ Prevod Primera1:

IR: Zašto gospodin Papež **danas nije bio potvrđen** na sednici vlade? Da li ga premijer **ne podržava**, Gibanje Svoboda – zašto **je došlo** do zastoja?

IE: Premijer **će sutra ujutro obaviti** razgovor s njim i **odlučiti** da li ima podršku stranke Gibanje Svoboda.

potpuno izbegavanje odgovora. Međutim, pošto se sva pitanja izrečena u jednoj replici tretiraju kao jedno pitanje, ovaj slučaj smo podveli pod delimičan odgovor, jer je na deo pitanja: „Ali ga premier ne podpira“ – odgovor delimično dat.

A. Delimično izbegavanje odgovora

(1) promena vremena: budućnost → prošlost

Zanimljiv primer za pokušaj delimičnog izbegavanja odgovora nalazimo u srpskom korpusu. Na pitanje da li će nove mere vlade da popune prazan budžet, koje je postavljeno u budućem vremenu, odgovor stiže u prošlom:

Primer 2

IR: Sa ovim merama, da li mislite **da ćete na ovaj način uspeti da napravite** ovaj projektovani prihod?

IE: U narednih devet meseci, **mi smo rešili** problem. Drugim rečima, **nismo ga trajno rešili** zato što trajno rešenje ne zavisi od nas nego od sveta, ali **mi smo do kraja godine rešili** problem.

(IR: Antonela Riha; IE: Mlađan Dinkić, ministar ekonomije i regionalnog razvoja⁸)

Vlada je najavila nove mere kojima bi trebalo da se popuni budžet. IR pita ministra ekonomije da li će one biti dovoljne da se ostvari očekivani prihod. Iako IE počinje svoju repliku priloškom odredbom za budućnost, u svom odgovoru on ne koristi buduće vreme, čija bi upotreba jasno značila njegovo javno obećanje da će problem biti rešen. Međutim, IE koristi prošlo vreme i time postiže dva cilja: (1) rešenje problema prenosi u prošlost, čime ga predstavlja kao stvar prošlosti, tj. javnosti sugeriše da je problem već rešen, i (2) minimizira značaj problema pošto o njemu govori u prošlom vremenu i time stvara iluziju da nije više aktuelan niti relevantan za budućnost.

A. Delimično izbegavanje odgovora

(2) promena glagolskog vremena: prosto buduće → sadašnje progresivno (*future simple* → *present progressive*)

Predmet sledećeg pitanja⁹ je incident u vezi sa mučenjem jednog lokalnog vojnika u vreme rata u Avganistanu od strane britanskog vojnika. IR pita tadašnjeg britanskog ministra spoljnih poslova da

⁸ Poligraf, 9. 4. 2009.

⁹ Hardtalk, 3. 3. 2010.

li je pomenuti vojnik postupao prema smernicama britanske obavestajne službe, po kojima mučenje treba da je zabranjeno, a koje su bile na snazi u to vreme, i da li će ih vlada objaviti. IE se brani tvrdnjom da smernice nisu bile dovoljno jasne.

Primer 3

IE: No, no, no but they had sufficient facts to answer exactly the question that you are asking which is that the guidance was not clear enough and it needed to be.

IR: Well the only way we can know is if you publish the guidance.

IE: No...

IR: **Will you publish** that guidance?

IE: **We are publishing** the guidance that is extant today...

IR: No, but that's not what I'm asking you. **Will you publish** the guidance that that operative was operating under in 2002?

IE: No, because the civil...

IR: Why not? ¹⁰

(IR: Stiven Sakur; IE: Dejvid Miliband, ministar spoljnih poslova)

U ovom primeru IE koristi promenu glagolskog vremena (zapravo aspekta) – umesto da odgovori na pitanje u prostom budućem vremenu, koje se koristi za činjenice, on koristi sadašnje progresivno vreme, koje se, pre svega, koristi za aktuelne sadašnje radnje ili sadašnje planove, tako pomerajući fokus sa potencijalnog davanja obećanja da će nešto biti urađeno na nešto što je sada u toku. Tek kada IR ponovi pitanje, IE daje odgovor. Ovde očigledno strategija nije bila uspešna, pa ovaj primer možemo okarakterisati i kao neuspešno izbegavanje odgovora.

B. Izbegavanje odgovora u potpunosti

(1) promena vremena: (semantička) prošlost → sadašnjost

Iako se dešava relativno retko, nailazimo i na slučajeve pokušaja izbegavanja odgovora u potpunosti. U sledećem primeru iz istog

¹⁰ Prevod Primera 3:

IE: Ne, ne, ne – ali oni su imali dovoljno činjenica da odgovore tačno na pitanje koje postavljate, a to je da smernice nisu bile dovoljno jasne i da je bilo potrebno da budu jasnije.

IR: Pa, jedini način da to znamo jeste da objavite te smernice.

IE: Ne...

IR: **Hoćete li objaviti** te smernice?

IE: **Objavljujemo** smernice koje su trenutno na snazi...

IR: Ne, ali to nije ono što vas pitam. **Hoćete li objaviti** smernice po kojima je taj operativac delovao 2002. godine?

IE: Ne, zato što civilna...

IR: Zašto ne?

intervjua (Hardtalk, 3. 3. 2010) IE daje informacije koje nisu tražene u pitanju, a samo pitanje ignoriše. Reč je o:

Primer 4

IR: In the last couple of weeks you have spent a lot of time talking about British values and the British Government's adherence to various, very highest standards of behaviour on the international scene. **How does that square with what we now know about the behaviour of some security officials working for the British Government in the years after 9/11?**

IE: Well it's very important that the message goes out loud and clear not just to British people, but to people around the world that **we stand** very firmly behind all of our international obligations in respect of torture, in respect of cruel and inhuman punishment. We **do not torture**, we **do not outsource** torture, and any serious allegations of wrong doing **are investigated** by independent authorities in this country.

IR: **And all of that you couch in the present tense:** we do not torture, and I'm sure you would say we do not collude in torture.¹¹ (IR: Stiven Sakur; IE: Dejvid Miliband, britanski ministar spoljnih poslova)

Iako u pitanju koristi sadašnje vreme, IR jasno traži informacije o prošlosti i diskutabilnom ponašanju pojedinih pripadnika bezbednosnih službi iz britanske vlade u prvim godinama nakon 9. septembra 2001. i terorističkog napada na SAD. IE počinje svoj odgovor uveravanjem britanske i svetske javnosti o najvišim standardima vrednosti i ponašanja kojima je britanska vlada posvećena, a zatim negira optužbe sa kojima ga IR suočava tokom većeg dela intervjuja, i dalje u sadašnjem vremenu, koristeći strategiju izbegavanja odgovora uopštavanjem. Na taj način pokušava da uveri slušaoce da te činjenice važe uvek, kako sada, kad o njima govori, tako i u prošlosti, odnosno u konkretnom slučaju iz pitanja. Međutim, IR prozire

¹¹ Prevod Primera 4:

IR: U poslednjih nekoliko nedelja mnogo ste govorili o britanskim vrednostima i o tome kako se britanska vlada pridržava najviših standarda ponašanja na međunarodnoj sceni. **Kako se to uklapa sa onim što sada znamo o ponašanju nekih bezbednosnih zvaničnika koji su radili za britansku vladu u godinama nakon 11. septembra?**

IE: Veoma je važno da poruka bude jasna i glasna, ne samo za britanski narod već i za ljude širom sveta: mi čvrsto **stojimo** iza svih naših međunarodnih obaveza u vezi sa mučenjem i okrutnim i nečovečnim kažnjavanjem. Mi **ne mučimo**, mi **ne angažujemo** nikoga za mučenje, i svaka ozbiljna optužba za nečasno postupanje **istražuje se od strane nezavisnih organa u ovoj zemlji.**

IR: **Sve to govorite u sadašnjem vremenu:** mi ne mučimo, i siguran sam da biste rekli i da ne saučestvujemo u mučenju.

njegovu strategiju, pa to jasno i kaže: „Sve to govorite u sadašnjem vremenu...“ (*And all of that you couch in the present tense*), implicirajući da je pitanje bilo vezano za konkretne događaje iz prošlosti.

B. Izbegavanje odgovora u potpunosti

(1) promena vremena: budućnost → prošlost

Sledeći IE koristi strategiju izbegavanja odgovora referisanjem na deo pitanja koji nije relevantan. Reč je o intervjuu iz primera 2, a pitanje je gotovo isto. IR želi da zna da li će nove mere vlade moći da popune budžet i napominje da se one više dopadaju javnosti od prethodnih, tj. od solidarnog poreza, od kog je vlada svakako odustala.

Primer 5

IR: Dobro. I **pravite** ove mere vlade, koje su mnogi pozdravili, mnogo im se više dopadaju od onog solidarnog poreza, koji ste najpre želeli da uvedete, ali **da li ćete zaista moći** na ovaj način da tu prihodnu stranu budžeta popunite?

IE: Solidarni porez **nismo mi želeli** da uvedemo, nego nam ga **je predlagao** MMF zbog toga što **smo morali** sa njima da napravimo načelni dogovor u tih deset dana, jer su nam **bili važni** zbog odlaska u Beč i razgovora sa poveriocima srpske privrede i refinansiranja dugova srpskoj privredi, mi **smo** tada **pristali** načelno na to. Međutim, dva dana nakon toga, mi **smo njih zvali i rekli**: „Mi ne želimo da primenimo solidarni porez zato što on pogađa zaista i siromašnu i srednju klasu, pogađa privatni sektor, privredu i neprivredu.“

(IR: Antonela Riha; IE: Mlađan Dinkić, ministar ekonomije i regionalnog razvoja)

IE u ovom slučaju izbegava da odgovori na pitanje o sadašnjim/budućim merama vlade, fokusirajući se na predlog mera koje su već odbačene. Logično da o njima govori u prošlom vremenu, i u potpunosti izbegavajući odgovor, detaljno prepričava poznatu priču. Time ne pruža nikakve informacije javnosti o aktuelnim merama, bilo zato što ne sme, bilo zato što nije siguran da će one zaista biti efikasne.

C. Impliciran odgovor

(1) promena vremena: prošlost → sadašnjost

Tokom celog intervjua o zastoju i perspektivama Srbije na putu ka članstvu u Evropskoj uniji¹², IE – ministar za evropske integracije prikazuje trenutnu poziciju Srbije na putu ka EU kao po-

¹² Intervju, 22. 5. 2025.

zitivnu, odnosno tvrdi da je Srbija sve uradila što se od nje tražilo za, konkretno, otvaranje klastera 3¹³. Međutim, IR iznosi zvanične podatke Evropske komisije za proširenje, koje ministra u potpunosti demantuju.

Primer 6

IR: Hajde da govorimo o toj oceni spremnosti, koja je jedan od indeksa kojim putem ide zemlja. Tu su brojke vrlo jasne. Postoji uverenje da vlast u Srbiji formalno hoće u EU, ali da nije spremna za neophodne reforme.

IE: A na šta se referišete?

IR: Na ocenu o spremnosti EU po kojoj se Srbija apsolutno u reformama nije mnogo pomerila od 2015. do danas. To je znači za 11 godina. Prosečna ocena spremnosti te 2015. **bila je** 2,88. Sada **je** 3.11, što je indikator da Srbija **nije** baš tako mnogo **odmakla** u svojoj reformskoj agendi.

IE: A ko je sačinio taj izveštaj?

IR: Pa EU, Evropska komisija.

IE: Da li je to dokument Evropske komisije?

IR: Pa naravno.

IE: Dakle, Evropska komisija **ima** svoje jasne nadležnosti u procesu proširenja EU. Dakle, ona **sagledava** sva ta tehnička merila i kriterijume. Ona **je** naš partner, i ja ponavljam, dakle, da je četiri godine unazad preporučivala da se otvori klaster broj 3, što znači da **je** pozitivno **ocenila** sve ono što smo u prethodnim godinama učinili. Ali da do tog napretka **nije došlo** zbog političkih konsideracija u samim državama članicama i mislim da je i to je sasvim jasna stvar. Ono što mi sada **želimo** jeste otvaranje klastera 3 [*nastavlja da govori o aspiracijama Srbije, ali ne pominje iznesene podatke*].

(IR: Jugoslav Ćosić; IE: Nemanja Starović, ministar za evropske integracije)

Kao ministar za evropske integracije, IE mora da ima uvid u pomenuti izveštaj Evropske komisije. Već sama činjenica da se rasprituje o tom dokumentu, kao da za njega ne zna, ukazuje na to da će pokušati da izbegne odgovor, što i sledi. Umesto da obrazloži zašto Srbija nije više odmakla u procesu pridruživanja, što bi zahtevalo upotrebu prošlog vremena, on u prezentu generalizuje ulogu Evropske komisije. Prošlo vreme koristi da krivicu za stagnaciju naše zemlje na evropskom putu pripiše „političkim konsideracijama

¹³ Ovaj klaster obuhvata poglavlja koja se odnose na ekonomiju, obrazovanje, nauku, socijalnu politiku i digitalizaciju.

u samim državama članicama“. Ovde vidimo kako IE stvara privid odgovora, a zapravo ga u potpunosti izbegava. Međutim, pošto IR iznosi precizne proverljive podatke, ovaj odgovor bismo zapravo mogli da posmatramo i kao impliciran, jer je jasno da izbegavanjem da odgovori implicitno potvrđuje da su podaci tačni.

C. Impliciran odgovor

(3) promena glagolskog načina: indikativ → potencijal

Oduzimanje dozvole boravka u Sloveniji po nalogu poslodavca, gospodina Hvale, protiv koga je strani radnik podneo prijavu za mobing, tema je sledećeg primera¹⁴. Dozvola je oduzeta takoreći preko noći zbog, sumnja se, ličnih veza pomenutog gospodina sa čelnim ljudima iz ministarstva unutrašnjih poslova. IR postavlja pitanje o tim vezama i da li IE zna iz kojih razloga je radniku oduzeta boravišna dozvola.

Primer 7

IR: Ali menite, **da je tukaj šlo** tudi za kakršne koli povezave s tem delodajalcem, ali **je** kaj drugega po vaše razlog?

IE: Tukaj zdajle samo **špekuliramo**. Pa glede na prešerno voljo gospoda Hvale, ki je zelo iskreno govoril o tem, da zelo super punce delajo na Upravni enoti Tolmin, torej govoril je v bistvu zelo osebno, **bi lahko marsikaj tukaj špekulirali**.¹⁵

(IR: Erika Žnidaršič, IE: Goran Lukič, Centar za svetovanje o zapošljavanju)

IE očigledno ne želi da eksplicitno govori o tim razlozima niti da iznosi svoje mišljenje, ali implicitno nagoveštava da, na osnovu jednog primera koji navodi, postoje osnovane sumnje da nije sve po zakonu. Taj efekat postiže upotrebom glagola *nagađati* prvo u indikativu (prezent), a u sledećoj rečenici ga prebacuje u potencijal, koji odražava stav govornika prema određenoj radnji – u ovom slučaju da postoji mogućnost da je sve navedeno zapravo tačno.

¹⁴ Tarča, 15. 5. 2025.

¹⁵ Prevod primera 7:

IR: Da li mislite da **je** ovde **bilo** nekih veza sa ovim poslodavcem, ili **postoji** nešto drugo i što je po vama razlog?

IE: Ovde samo **nagađamo**. Ali s obzirom na ogromnu spremnost gospodina Hvale, koji je veoma iskreno govorio o činjenici da u Upravnoj jedinici Tolmin rade veoma sjajne devojke, tako da je u osnovi govorio veoma lično, **mogli bismo ovde mnogo da nagađamo**.

C. Impliciran odgovor

(1) **promena vremena: semantički futur → sadašnje i prošlo vreme**

(2) **promena glagolskog vremena: buduće prosto → sadašnje svršeno i prošlo prosto (future simple → present perfect i past simple)**

U sledećem primeru¹⁶ reč je o dilemi da li pomoći Grčkoj da izađe iz ekonomske krize ili je pustiti da bankrotira. Pošto IE (Džejms Rodžers, finansijski stručnjak) smatra da je bankrot jedino rešenje, IR mu postavlja pitanje šta će u tom slučaju biti sa onima koji su investirali u tu zemlju i koliki je rizik od širenja tog trenda u druge zemlje. U odgovoru očekujemo buduće vreme.

Primer 8

IR: What about all those who have invested in Greece and **if it goes bankrupt and they don't get their money?** What about the risk of contagion that Greece **goes under** and then suddenly the pressure **goes** to Spain and Portugal and Italy?

IE: I'm not suggesting this is **gonna** be a good time. But remember for the last ten years all of these people **have spent** money they **didn't have, they've been lying about.** You can only do that for so long. Throughout history countries **have gone** bankrupt. It **has not been** the end of the... You go back to the late nineteen nineties. In the late 1990s many Asian countries essentially **went** bankrupt. They **reorganized.** They **had** two of three horrible years of pain, and since then **they've all boomed.** That **would** happen in countries here, too.¹⁷

(IR: Sara Monteig; IE: Džejms Rodžers, finansijski komentator)

Kao što vidimo, IE počinje svoju repliku kao da odgovara na postavljeno pitanje jer koristi glagolski izraz sa značenjem budućnosti *going to* (skraćeno u govoru: *gonna*), ali već u drugoj rečenici koristi sadašnje svršeno i prošlo prosto vreme, kojima skreće fokus pitanja sa budućnosti na prošlost i sa posledica na razloge koji su dove-

¹⁶ Hardtalk, 17. 6. 2010.

¹⁷ Prevod Primera 3:

IR: Šta je sa svima onima koji su investirali u Grčku, a **ako ona bankrotira i oni ne dobiju svoj novac?** Šta je sa rizikom širenja krize – da Grčka propadne, a onda se pritisak prenese na Španiju, Portugal i Italiju?

IE: Ne tvrdim da **će** ovo **biti** lako razdoblje. Ali setite se – poslednjih deset godina svi ti ljudi **trošili su** novac koji **nisu imali i lagali** o tome. To možete raditi samo određeno vreme. Kroz istoriju, zemlje **su bankrotirale.** I to **nije bio kraj...** Vratite se na kasne devedesete – tada **je mnogo azijskih zemalja faktički bankrotiralo. Reorganizovale su se. Imale su** dve-tri užasno bolne godine, ali od tada **beleže** veliki rast. **Isto bi moglo** da se desi i ovde, u ovim zemljama.

li do sadašnje situacije. Zatim koristi generalizaciju uz primere iz prošlosti azijskih država koje su bankrotirale, pa se oporavile. Iako ne koristi buduće vreme, sve vreme zapravo implicira šta misli da će se dogoditi. On smatra da ekonomski uspeh ne mora dolaziti iz demokratskih sistema, kakvi su sistemi u pomenutim državama kojima preči bankrot, već zagovara investiranje u azijske zemlje, što implicitno sugerije u primeru. Zanimljivo je primetiti upotrebu sadašnjeg svršenog vremena u ovom odgovoru, odnosno njegove karakteristike da ukazuje na sadašnje posledice svršenih radnji. Kada govori o evropskim zemljama, koristi ga sa negativnom konotacijom (*troše, lažu*), dok ga, navodeći primer azijskih zemalja, upotrebljava kada govori o njihovom oporavku.

A, B. i C. Sve strategije u jednom odgovoru: delimičan odgovor – izbegavanje odgovora – impliciran odgovor
(1) promena vremena: budućnost → prošlost i
(3) promena glagolskog načina

U analizi sekvenci pitanje–odgovor u naša tri korpusa naišli smo na zanimljiv primer kombinovanih strategija. Reč je o Slovenačkim železnicama i možda jednoj od najvećih afera u državnim preduzećima Slovenije. Pitanje je gde je nestalo više miliona evra, ko je bio uključen u finansijske operacije i ko je odgovoran za njih, a odgovor se traži od generalnog direktora¹⁸. Na tri sukcesivna pitanja, IE uspeva da upotrebi sve tri strategije, uz promenu vremena i načina. Iako smo već napomenuli da se cela replika novinara smatra jednim pitanjem, ovde moramo razlikovati tri posebna fokusa ovog pitanja: kupovina medijske tišine, naručivanje članaka u kojima se železnice prikazuju u pozitivnom svetlu i finansiranje političkih stranaka. Na svaki od njih IE reaguje različito.

Primer 9

IR: Ali si vi torej s financiranjem medijev različnih **kupujete** molk, **plačujete** mogoče tudi te nadzorovane članke, v katerih potem **je vaša odgovornost omejena** in pa, ali tudi morebiti s pomočjo teh podizvajalcev **odteka** gotovina k političnim strankam? Tako nekateri poznavalci trdijo, vsi pa seveda so tiho, ker še vedno delajo z železnicami.

¹⁸ Tarča, 29. 5. 2025.

IE¹⁹: Najprej je treba povedati da **je sistem Slovenskih železnic lansko leto imel** rekordno dobre rezultate. Da ravno zaradi notranjih kontrol, ki so, takih prevar, **da bi denarni tok šel** iz Slovenskih železnic, ni mogoče. Se pravi nobena fiktivna faktura **ne more priti** na Slovenskih železnicah in biti večstopenjsko potrjena in iti v plačilo.

Zdaj, kar se tiče pa medijev, glejte, vsa podjetja, ki izvajajo tudi tržne dejavnosti, **oglašujejo**. Mislim, da naš odstotek prihodkov, ki jih namenimo za oglaševanje, je en nižjih v državnih družbah.

Kar se tiče pa tega dela, da te vaši poznavalci nosijo denar, na policijo **naj grejo, naj povejo**, komu ga nosijo. Sem prepričan, da iz Slovenskih železnic ali pa iz družb Slovenskih železnic ali pa od podizvajalcev Slovenskih železnic tega denarja absolutno ne nosijo. Če so pa kje drugje povezani s kom drugim, je pa stvar ne mene, ampak tistih, ki to vam govorijo, **naj grejo** na policijo.²⁰ (IR: Erika Žnidaršič, IE: Dušan Mes, generalni direktor Slovenačkah železnica)

IR sve vreme koristi sadašnje vreme. Na pitanje da li plaćaju medije da ne pišu o problemima u Slovenačkim železnicama, IE daje delimičan odgovor. Na pitanje o naručenim člancima ne dobijamo nikakve informacije, dok na pitanje o finansiranju političkih stranka IE u odgovoru koristi imperativ u vidu provokacije.

¹⁹ Odgovor smo namerno podelili na tri pasusa radi lakšeg praćenja analize ovog odgovora.

²⁰ Prevod Primera 9:

IR: Dakle, da li vi, kroz finansiranje medija, na neki način **kupujete** njihovo ćutanje? Da li možda **plaćate** i te naručene članke u kojima je vaša odgovornost prikazana ograničeno? I dalje – da li preko tih podizvođača možda gotovina odlazi političkim strankama? Neki poznavaoi to tvrde, ali svi, naravno, ćute jer još uvek rade sa Železnicama.

IE: Najpre **treba reći da je sistem Slovenačkih železnica prošle godine imao** rekordno dobre rezultate. I upravo zahvaljujući unutrašnjim kontrolama, prevare tog tipa – **da bi novčani tok izašao** iz Slovenačkih železnica – nisu moguće. Dakle, nijedna fiktivna faktura **ne može proći** kroz sistem Slovenačkih železnica, biti višestruko odobrena i otići na plaćanje.

Što se tiče medija, vidite – sva preduzeća koja se bave i tržišnim delatnostima, **oglašavaju se**. Mislim da je procenat prihoda koji mi izdvajamo za oglašavanje jedan od najnižih među državnim firmama.

A što se tiče tih tvrdnji da, kako vi kažete, vaši poznavaoi „nose novac“ – **neka idu** u policiju, **neka kažu** kome taj novac nose. Uveren sam da iz Slovenačkih železnica, iz njihovih firmi ili od njihovih podizvođača, taj novac apsolutno ne odlazi političkim strankama. Ako je neko povezan s nekim drugim, negde drugde – to nije pitanje za mene, već za one koji vam to govore. **Neka se obrate** policiji.

IE započinje svoj odgovor u prošlom vremenu o rekordno dobrim rezultatima iz prethodne godine, što je potpuno van konteksta pitanja, čime skreće pažnju slušalaca sa glavne teme. Nastavlja upotrebom potencijala, uveravajući nas da nije moguće da novac nelegalno izađe iz preduzeća, čime implicira da niko nije potplaćen, ali to ne kaže eksplicitno. Ovaj deo odgovora možemo smatrati odgovorom na celo pitanje, jer zajednički imenilac u sva tri fokusa pitanja predstavljaju ilegalni tokovi novca.

Što se tiče pitanja o plaćanju medijske tišine, dobijamo delimičan odgovor, doduše generalizovan, da se sva preduzeća oglašavaju u medijima, pa tako i njegovo. Potencijalno naručivanje članaka ne spominje, tj. u potpunosti izbegava odgovor.

Na optužbe da se iz državnog preduzeća na čijem je on čelu finansiraju političke stranke, IE vrlo agresivno počinje odgovor imperativom, koji se u konfrontacionom diskursu uglavnom koristi za odbranu, a njega IR direktno napada da je odgovoran za malverzacije u preduzeću. On, doduše, izražava svoje uverenje da takvog finansiranja nema, čime se ograđuje od propozicionog sadržaja, a odgovornost prebacuje na izvore tih navodnih informacija.

Zaključna razmatranja

Tokom analize korpusa naišli smo na različite primere za promenu hronološkog fokusa pitanja u odgovorima političara. Na odabranim ilustrativnim primerima pokušali smo da pokažemo na koje se načine ta promena ispoljava i kakve funkcije može da ima. Pošli smo od sledećih pretpostavki: (1) da se u političkom diskursu ova strategija koristi u svim analiziranim jezicima; (2) da se ona koristi prevashodno za prikriveno izbegavanje odgovora u potpunosti ili delimično u sva tri korpusa, i (3) da postoje razlike u upotrebi ove strategije u slovenačkom i srpskom, s jedne, i engleskom jeziku, s druge strane, zbog razlika između njihovih gramatičkih sistema. Analiza rezultata je pokazala da su sve hipoteze potvrđene u celosti ili delimično.

Istraživanje je pokazalo sledeće činjenice.

(1) Pretpostavka da se promena hronološkog fokusa pitanja koristi u sva tri korpusa potvrđena je u potpunosti. Pronađeno je mnoštvo primera, te smo od prvobitne namere da se uradi i kvantitativna analiza radi kontrastiranja rezultata odustali. Ispostavilo se, naime, da je za korpusove ovakvog obima preambiciozno uraditi statistiku zbog mnoštva primera, kao i previše suptilnih promena, pa će to biti urađeno u nekom narednom istraživanju.

(2) Pretpostavka da se ova strategija koristi za prikriveno izbegavanje odgovora u potpunosti ili delimično takođe je potvrđena. Pronađeni su primeri za delimično izbegavanje odgovora (primeri 1, 2, 3, 9), izbegavanje odgovora u potpunosti (primeri 4, 5, 6, 9), kao i za implicirane odgovore (primeri 7, 8, 9), i to primenom različitih tipova promena hronološkog fokusa: promena vremena (primeri 1, 2, 4, 5, 6, 8, 9), promena glagolskog vremena (primeri 3, 8) i promena glagolskog načina (primeri 7, 9).

Nije bilo lako uvek precizno odrediti da li je odgovor izbegnut delimično ili u potpunosti, kao što možemo videti iz primera 1 ili 9. Takođe je teško razdvojiti izbegavanje odgovora od impliciranog odgovora (primer 3), pa možemo da zaključimo da granica između ovih strategija ne može uvek jasno da se odredi.

(3) Što se tiče treće pretpostavke da postoje razlike između slovenačkog i srpskog korpusa, s jedne, i korpusa na engleskom jeziku, s druge strane, zbog razlika u sistemima glagolskih vremena, došli smo do zaključka da razlike postoje, ali da nisu suštine. U engleskom jeziku postoje primeri kako promene vremena tako i glagolskog vremena, dok se u slovenačkom i srpskom koristi isključivo promena vremena. Iako engleski ima više glagolskih vremena unutar svakog vremenskog okvira (prošlost/sadašnjost/budućnost), što pruža više mogućnosti za manipulisanje vremenom i glagolskim vremenima, manipulacija vremenom se jednako često i efikasno koristi i u slovenačkom i u srpskom diskursu. Mada je promena vremena možda uočljivija, to ne znači da je nužno i snažnija od promene glagolskog vremena.

Sama činjenica da se u svakom intervjuu može pronaći više primera promene hronološkog fokusa pitanja navodi na zaključak da ova strategija predstavlja možda i jednu od najčešćih strategija manipulacije vremenom u odgovorima političara. Pošto je skoro neprimetna, slušaoci je gotovo nikada nisu svesni, što predstavlja pokušaj suptilne, a neretko možda i smišljene, manipulacije javnim mnjenjem. Iako u pojedinim slučajevima javnost zna šta IE želi da izbegne, ili zašto, u mnogim drugim zapravo ne zna, a razlozi mogu biti značajni i uticati na način razmišljanja i posledično na ishod glasanja na nekim narednim izborima. Stoga treba, kao što zgovornici KAD u poslednje sve učestalije sugerišu, uložiti napor da se ovakve prikrivene strategije razotkriju i omogućiti javnosti uvid u primere i sledstveno veće mogućnosti kritičkog mišljenja.

Literatura

- Chilton, Paul. 2004. *Analyzing political discourse: Theory and practice*. London, UK: Routledge.
- Clayman, Steven i John Heritage. 2002. *The News Interview*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Day, Robin. 1961. *Television: A personal report*. London: Hutchinson.
- Fairclough, Norman. 1992. *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Feldman, Ofer. 2022. „Political interviews – An analytical model“. U *Adversarial political interviewing*, ed. Ofer Feldman, 1–21. Singapore: Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-19-0576-6_1
- Heritage, John i Steven Clayman. 2010. *Talk in Action. Interactions, identities, and institutions*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Hutchby, Ian. 2017. „Hybridisation, personalisation and tribuneship in the broadcast political interview“. *Journalism: Theory, Practice and Criticism* 18(1): 101–118. <https://doi.org/10.1177/1464884916657528>
- Kampf, Zohar. 2015. „Political Discourse Analysis“. *The International Encyclopedia of Language and Social Interaction*: 1–17. <https://doi.org/10.1002/9781118611463.wbielsi096>
- Lauerbach, Gerda. 2004. „Political interviews as hybrid genre“. *Text – Interdisciplinary Journal for the Study of Discourse* 24 (3): 353–397. <https://doi.org/10.1515/text.2004.015>
- Nikolić, Melina. 2014. „Diskurzivne strategije za izbegavanje odgovora u konfrontacionom intervjuu“. *Kultura* 145: 169–187. DOI 10.5937/kultura1445169N
- Nikolić, Melina M. 2017. „Pokušaj definisanja konfrontacionog intervjuu“. *Anali Filološkog fakulteta*, Vol. 29, No. 1: 125–148. <https://doi.org/10.18485/analiff.2017.29.1.7>
- Nikolić, Melina M. i Jelena Babić Antić. 2019. „Društvene implikacije ženskog jezika u medijskom diskursu“. *Sociološki pregled* 53 (4): 1388–1416. <https://doi.org/10.5937/socpreg53-21918>
- Randour, François, Julien Perrez i Min Reuchamps. 2020. „Twenty years of research on political discourse: A systematic review and directions for future research“. *Discourse & Society* 31(4): 1–16. <https://doi.org/10.1177/0957926520903526>
- Rogers, Rebecca. 2004. „An Introduction to Critical Discourse Analysis in Education“. U *An Introduction to Critical Discourse Analysis in Education*, urednik Rebecca Rogers, 1–18. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Van Dijk, Teun. A. 1997. „What is political discourse analysis?“. *Belgian Journal of Linguistics* 11: 11–52.
- Van Dijk, Teun. A. 2001. „Critical Discourse Analysis“. U *Handbook of Discourse Analysis*, eds. Deborah Schiffrin, Deborah Tannen and Heidi E. Hamilton, 352–371. Maiden and Oxford: Blackwell.

Van Dijk, Teun. A. 2008. *Discourse and Power*. Hampshire, New York: Palgrave Macmillan.

Wodak, Ruth. 2009. *The discourse of politics in action*. Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.

Internet strane

RTV SLO, Tarča, zvanična internet strana. Dostupno preko:
<https://www.rtv slo.si/tv/info/tarca>

BBC, Hardtalk, zvanična internet strana. Dostupno preko:
<https://www.bbc.co.uk/programmes/n13xtmdc>

B92, Poligraf, zvanična internet strana. Dostupno preko:
http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2009&mm=06&dd=19&nav_category=15&nav_id=366907

Insajder, Intervju, zvanična internet strana. Dostupno preko:
<https://www.insajder.net/emisije/intervju>

Melina Nikolić
Univerza Alfa BK
Fakulteta za tuje jezike
Beograd, Srbija
nikolic.melina@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9527-4351>

SPREMEMBA KRONOLOŠKE PERSPEKTIVE VPRAŠANJA KOT STRATEGIJA IZOGIBANJA ODGOVORU V POLITIČNEM INTERVJUJU

Politični intervju kot neposredna oblika komunikacije med politiki in javnostjo predstavlja pomembno platformo, na kateri politiki pojasnjujejo in utemeljujejo svoje odločitve z vidika družbene odgovornosti do volivcev in državljanov nasploh. Ker pa se sodobni politični intervju pogosto odvija kot dinamičen konfrontacijski dialog, v katerem voditelj intervjuja z agresivnim pristopom poskuša pridobiti informacije javnega interesa in/ali pomena, se politiki pogosto poslužujejo strategij izogibanja odgovoru, pri čemer uporabljajo različna jezikovna sredstva. Pričujoča študija z vidika kritične analize diskurza prikazuje, kako se slovenski, srbski in britanski politiki lahko s spremembo kronološke perspektive v svojem govoru v celoti ali delno izognejo odgovoru na občutljivo vprašanje. Ob predpostavki, da se ta strategija v političnem diskurzu nasploh uporablja na soroden način in s podobnimi učinki v različnih jezikih, je prek analize konfrontacijskih intervjujev v slovenščini, srbsčini in angleščini mogoče ugotoviti določene podobnosti in razlike. Rezultati kažejo,

da se kljub razlikam v gramatičnih strukturah politiki v različnih družbah poslužujejo podobnih strategij za izogibanje odgovorom, ki bi jih lahko kompromitirali.

Ključne besede: politični intervju, konfrontacijski diskurz, diskurzivne strategije, kritična analiza diskurza

Melina Nikolić
Alfa BK University
Faculty of Foreign Languages
Belgrade, Serbia
nikolic.melina@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9527-4351>

SHIFTING THE CHRONOLOGICAL FOCUS OF A QUESTION AS A STRATEGY FOR ANSWER EVASION IN POLITICAL INTERVIEWS

The political interview, as a direct form of communication between politicians and the public, is an important platform for politicians to explain and justify their actions in the context of social responsibility towards their voters and citizens in general. However, since the modern political interview often unfolds as a dynamic, confrontational exchange in which the interviewer adopts an aggressive approach to extract information of public interest and/or importance, politicians frequently resort to strategies of answer evasion using various linguistic means.

In this paper, from the perspective of critical discourse analysis, we aim to demonstrate how Slovenian, Serbian, and British politicians use the strategy of shifting the chronological focus to fully or partially avoid answering contentious questions. Based on the assumption that this strategy is employed in a similar way and with similar outcomes across different languages in political discourse, we analyse confrontational interviews in the three aforementioned languages to identify both similarities and differences. The results indicate that, despite some differences in grammatical structures, politicians tend to use comparable strategies to avoid giving answers that could compromise them.

Keywords: political interview, confrontational discourse, discursive strategies, critical discourse analysis

Primljeno / Prejeto / Received: 30. 07. 2025.
Prihvaćeno / Sprejeto / Accepted: 11. 12. 2025.